

Krištof Kolumbus – objaviteľ indiánskych duší II.

Branislav Michalka

20. septembra 2019 ✚ *História*

Toto mediterárne Kolumbovo obdobie bolo zavŕšené, podľa podania jeho syna, dobrodružnou eskapádou, ktorou ako by ho Prozreteľnosť vyvrhla z mora Stredozemného na predpolie Oceánu. Pri šarvátke s pirátmi, križujúcimi okolo portugalských brehov, čiže už za bránou Herkulových stĺpov, sa loď Kolumbova a loď pirátov do seba zakliesnili a zhoreli v nastavšom požiari. Mosty boli spálené. Kolumbus sa vrhol do Oceánu a nechal sa ním vyplaviť na portugalskom pobreží. Po čase doputoval do Lisabonu, kde už predlieval jeho brat Bartolomej a niekoľko krajanov. Nešiel teda úplne do neznáma.

V Lisabone, prebývajúc u brata, živil sa kreslením máp a drobnými písárskymi prácami pre portugalských obchodníkov. Portugalsko, krajina kráľa Henricha Moreplavca vtedy platila za avantgardu zámorských objavov a ľudia typu Kolumba boli žiadani a vyhľadávaní.

Cielená a vzdelaná zbožnosť, ktorá sa vinie celým Kolumbovým životom, vedie v Lisabone jeho kroky denne do kostola Všetkých svätých, stojaceho pri ženskom kláštore. Ako chovanica tu vtedy prebývala Doña Felipa de Perestrellová, dcéra šľachtica talianskeho pôvodu. Od vzájomného stretnutia sa, to prešlo časom k obapolnej náklonnosti, ktorej zavŕšením bola svadba. Ťažko povedať, či sa jednalo o morganatický zväzok medzi synom krčmára a šľachticou. Fernando, Kolumbov syn, vyťahoval neskôr na svetlo akési tajomné aristokratické korene rodu Kolumbovcov. Je možné, že vtedy boli tieto pretenzie v talianskej komunite známe ako hodnoverné, a preto akceptované bez väčších výhrad. Byť šľachticom na juh od Álp bolo niečo iné ako na severe. V chaotickom kotly talianskych štátikov, v boji frakcií, súbojoch mešťanov (bohatých ako šľachta) s aristokratmi sa rody ponárali a vynárali na rôznych miestach a situáciách. Včera ešte ako šľachta, dnes ako členovia mestskej signorie a zajtra možno ako kupci či obyčajní remeselníci. V roku 1474 sa Kolumbus so ženou presťahoval na ostrov Porto Santo, kde bol jej rodinný majetok.

Tu musíme tok rozprávania prerušiť, pretože bohužiaľ práve teraz sa ukáže, aké nespoľahlivé sú všetky správy o Kolumbovi. Podľa inej verzie (modernej a vedeckej) sa nedá Kolumbova prítomnosť v Portugalsku dokázať pred rokom 1476. Hrdinské činy v Stredomorí sú bájkami a on nebol udatný rytier korábov, ale obchodný zástupca bankového domu Centurione z Janova. Cestoval v ich službách až do Anglicka a údajne aj do Guinejského zálivu. Na madeirskom ostrove Porto Santo predával cukrovú trstinu a popri tom sa zoznámil s Doňou Filipou. Svadba bola podľa tejto verzie až v roku 1478. Keďže jeho svokor bol významným moreplavcom, tak nechýbajú samozrejme ani podozrenia, že Kolumbus mu po smrti vybrakoval nápady z dochovaných máp. Tento trend oplývania Kolumba slinou, čo možno najhutnejšou, je vo vedeckých kruhoch obľúbený a za tých päťsto rokov obhrýzania bŕk značne prepracovaný. Richard Henning to trefne zhrnul vo výroku: „Sotva sa proti nejakej historickej postave v priebehu storočí postavilo také množstvo kritikov, závistlivcov a mudrlantov ako proti Kolumbovi.“

Rodina sa z Porto Santo zakrátko vrátila do Lisabonu, kde Kolumbus začal sprádzať svoje cestovateľské plány. Nedá sa určiť, kedy začal prvý krát uvažovať o ceste na Západ. Ale po zvyšok života bol touto cestou doslova posadnutý a obetoval jej všetku svoju vôľu a silu. Nadviazal kontakty s najväčším zemepiscom a matematikom svojej doby Paolom Toscanellim, s ktorým pojednal o možnej ceste do Ázie. Dochoval sa list určený Kolumbovi s mapou. Je samozrejme spochybnený. Jeho datovanie rokom 1474 totiž nesedí vedcom do ich verzie, že Kolombus nebol v Portugalsku pred rokom 1476. Najtvrdšia verzia znie: Kolumbus si s Toscanellim vôbec nepísal, skutočným objaviteľom Ameriky je Toscanelli, pretože jeho mapa (nedochovaná) obsahuje návod tak dokonalý, vrátane oporných bodov pri plavbe, že Kolumbus len sadol ako do vlaku a šiel. Skutočne, aké jednoduché.

Pridrżme sa radšej tmárskej a nevedeckej verzie, je každopádne rovnako hodnoverná a hlavne menej otravná ako uslintané brblanie vedeckých pracovníkov, pripomínajúce vrtavú nadprácu dvojročného dieťaťa s lyžičkou pri jedení zemiakovej kaše. Léon Bloy, keď vo svojej knihe o Kolumbovi *Objaviteľ Glóbu* popisuje portugalskú komisiu, pred ktorú predstúpil nádejný moreplavec, volá: „Beda! Už vtedy boli komisie!“ A my by sme mohli zvolať: „Beda! Sú aj dnes a plné usilovných vedeckých pracovníkov!“

V roku 1476 (podľa tmárskej verzie) sa teda Kolumbus vydal do Janova, aby tam ponúkol svoj plán plavby do Ázie cez západný oceán k realizácii. Bezvýsledne. Podobne dopadol aj v Benátkach. Na čas rezignujúci, vracia sa do Portugalska. Nasleduje dlhých osem rokov, o ktorých sa nevie nič. Medzičasom mu zomrela Doña Felipa a Kolumbus sa ocitol v nezávideniahodnom postavení človeka bez majetku, s dieťaťom na krku. Nakoniec sa vybral do Lisabonu, kde roku 1484 ponúkol svoj plán portugalskému kráľovi Jánovi II., podporujúcemu moreplavectvo. Už uvedená vedecká komisia návrh zamietla ako fantazmagóriu nehodnú pozornosti, výpočty vysmiala (z časti oprávnene) a nebohý kráľ, tušiac čosi, odmietol Kolumba, hryzúc si nechty v neistote, ktorá sa mala stať o pár rokov istotou, že Portugalsko prišlo týmto zamietnutím o poriadne masťný hrniec.

Zdroj: flickr.com

V lete roku 1485 Kolumbus, idúc skúsiť šťastie do Španielska spolu so synom Diegom, dorazil náhodou ku kláštoru v Rabide, kde sa ho ujal práve z brány vychádzajúci otec Juan Pérez de Marchena. Ten sa stal po celý zvyšok Kolumbovho života jeho priateľom a podporovateľom. Keďže mal nejaké tie styky pri kráľovskom dvore, napísal mu odporúčací list ku kráľovninmu spovedníkovi a Kolumbus sa vybral do Córdoby, zanechajúc syna v kláštore. Ešte pred odchodom sa stal terciárom františkánskeho rádu, čím sa obraz Kolumbovej zbožnosti dopĺňa a podčiarkuje. Tí, ktorí by z neho radi urobili vulgárneho chamtivca a arogantného nafúkanca, tento fakt zámerne ignorujú alebo zľahčujú. Ak by sa aj dal jeho vstup interpretovať

len ako pokus zavŕačiť sa dobrému pátrovi Pérezovi, tak by sa ťažko dala vysvetliť neskoršia Kolumbova terciárska aktivita i iné časté prejavy zbožnosti v skutkoch a písomnostiach v čase, keď už bol admirálom a františkánov k sláve nepotreboval. Viera a náboženstvo hrali v jeho živote zrejme väčšiu rolu, ako sú ochotní priznať sekulárni historici.

V Córdobe Kolumbus neuspel. Fernando de Talavera, kráľovnin spovedník, neprejavil valný záujem o jeho výklady a bez akejkoľvek záruky ho vypoklonkoval von. Že by sa namáhal informovať kráľovnú Izabelu Kastílsku o snoch nejakého dobrodruha, to nie je príliš pravdepodobné. So slabým úspechom to skúšal ešte u vojvodu de Medinacelliho a iných grandov, ale zásadný prielom sa nedostavil. Po roku, v ktorom vymietol značný počet predizieb u dvorských hodnostárov, sa však nakoniec dopracoval prvého úspechu. Bol prijatý do kráľovských služieb, s vyhliadkou ďalšieho čakania a doprosovania, ale predsa len s istotou, že raz sa ním budú vážne zaoberať. Kým sa tak stalo, zaoberal sa Kolumbus okrem snovania objaviteľských plánov aj vecami menej odťažitými, konkrétne príbuznou svojho priateľa Diega de Harana, Beatriz Enriquezovou.

Táto mladá žena, skoro o šesť rokov mladšia od Kolumba, sa mu stala osudnejšou, než by on sám kedykoľvek predpokladal. Nijako nezasahujúc do jeho putovania pozemského, súc po celý zvyšok života učupená v Córdobe s ich spoločným synom, zhusta pošramotila jeho putovanie metafyzické a stala sa zámenkou k zastaveniu procesu Kolumbovej beatifikácie. Dôvod? Historici sa domnievajú, že nebola jeho ženou legitímnu, ale konkubínou, ktorá dokonca mala dôvod sa skrývať pred doňou Felipou, Kolumbovou ženou! Povážte, tá údajne nezomrela. Dôkazy? Keďže nevieme nič ani o prvej žene a ani o Beatrizi, ktože by sa už tu namáhal s nejakými dôkazmi.

Papier znesie všetko. Nevie sa, ani kedy presne zomreli, ani ako vyzerali, ich povahy sú naprosto neznáme. Nutné je teda zafabulovať. Niektorí tak činia dokonca s nadšením, hľadajúc v Beatrizi emancipovanú ženu bez predsudkov. Zrejme aj jej okolie bolo bez predsudkov a aj celé vtedajšie kultúrne a sociálne niveau bolo od nich oprosté. Ako je všeobecne známe, bratia a otcovia dievčat v románskych krajinách pätnásteho storočia boli povestní svojou liberálnosťou voči pokleskom svojich sestier a dcér. No a taký celoživotný konkubinát, ten si priam vychutnali. Páter Pérez im určite odobril toto počínanie, ako sa na správneho tolerantného mnícha patrí, a Kolumbus sa ďalej veselo modlil hodinky ako terciár a veriaci katolík, s vedomím, že raz za to všetko pôjde do Pekla. Jeho legitímna žena zatiaľ na Porto Santo vypisuje list za listom a márne sa pýta, prečo jej odobrali syna, keď ešte nezomrela. Trošku premrštená burleska.

I. časť: <http://christianitas.sk/kristof-kolumbus-objavitel-indianskych-dusi-i/>

III. časť: <http://christianitas.sk/kristof-kolumbus-objavitel-indianskych-dusi-iii/>

IV. časť: <http://christianitas.sk/kristof-kolumbus-objavitel-indianskych-dusi-iv/>

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/kristof-kolumbus-objavitel-indianskych-dusi-ii/>